

номіки та закордон. По-третє, активізується приплив молоді та молодих вчених в науку. У процесі розвитку регіональних науково-інноваційних систем з'являються додаткові можливості розвитку принципово нових взаємодій між наукою, державними і місцевими органами управління та бізнесом. Виникають організаційно-економічні умови, які дозволяють знання і технології перетворювати в нові товари, що супроводжується позитивними соціально-економічними наслідками.

Список використаних джерел

1. Амоша О.І., Антонюк В.П., Землянкин А.І. та ін. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення. – Донецьк, 2007. – 328 с.

2. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. – Харків, 2006. – 272 с.

3. Дежина І., Киселева В. Тройная спираль в инновационной системе России. – Вопросы экономики. – №12. – 2007.

4. Сергиенко Я., Френкель А. Венчурные инвестиции и инновационная деятельность. – Вопросы экономики. – №5. – 2006.

5. Федоренко В.Г. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки та зайнятості населення України (матеріали науково-практичної конференції). – К., 2004.

6. Румянцев А.А., Тихомиров С.А. Методологические основы формирования концепции стратегического управления инновационным развитием региона / Вестник СПбГУ. Сер. 5. – 2005 Вып. 4. – С. 139–148.

УДК 338.439.5:633.85 (477.44)

О.В. ПИТИК,
доцент кафедри маркетингу, Вінницький кооперативний інститут,
Ю.В. МИРОНОВА,

ст. викл. кафедри менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет,
О.А. КОВАЛЬЧУК,

доцент кафедри економічної кібернетики, Вінницький фінансово-економічний університет

Статистична оцінка сучасного стану виробництва та реалізації соняшнику в регіоні

Проаналізовано сучасний стан ринку соняшнику у Вінницькій області. Досліджено динаміку валового збору та обсягів реалізації соняшнику сільськогосподарськими підприємствами в розрізі районів, проаналізована цінова політика при його реалізації.

Ключові слова: соняшник, виробництво, реалізація.

О.В. ПИТИК,
доцент кафедри маркетингу, Вінницький кооперативний інститут,
Ю.В. МИРОНОВА,

ст. преп. кафедри менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет,
О.А. КОВАЛЬЧУК,

доцент кафедри економічної кібернетики, Вінницький фінансово-економічний університет

Статистическая оценка современного состояния производства и реализации подсолнечника в регионе

Проанализировано современное состояние рынка подсолнечника в Винницкой области. Исследована динамика валового сбора и объемов реализации подсолнечника сельскохозяйственными предприятиями в разрезе районов, проанализирована ценовая политика при его реализации.

Ключевые слова: подсолнечник, производство, реализация.

О.В. ПИТИК,
Ю.В. МИРОНОВА,
О.А. КОВАЛЬЧУК

Statistical assessment of the current state of production and sale of sunflower in the region

Analyzed a modern condition of the market of sunflower in the Vinnytsia region. Dynamics of gross harvest and sales volumes of sunflower agricultural enterprises in districts, analyzed pricing policy during its implementation.

Keywords: sunflower, production, realization.

Постановка проблеми. Ринок олійних культур в Україні займає великий сегмент аграрного ринку. Виробництво олійних культур відіграє важливу роль у забезпеченні населення цінними продуктами харчування, галузі тваринництва – поживним кормом, переробної промисловості – сировиною [6].

Попри нарощування виробництва альтернативних олійних соняшник в Україні залишається основною сировиною для виробництва рослинної олії. Інтерес до виробництва та ре-

лізації насіння соняшнику і продуктів його переробки пояснюється попитом на рослинні олії як усередині держави, так і на світовому ринку. Із соняшнику добувають приблизно 90% загального виробництва олії. Центрами виробництва олії є Дніпропетровськ, Луганськ, Запоріжжя, Одеса, Харків і Вінниця.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми на ринку соняшнику України є об'єктом досліджень багатьох вітчизняних вчених: А. Бурки, В. Кухти, Т. Куць,

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В. Макаренко, В. Меселя–Веселяка, О. Маслака, О. Пшеничного, П. Саблука тощо. Проте частина питань залишається недослідженою, таких як структура ринку, направленість потоків, параметри ринку, зокрема по Вінницькій області. Все це підтверджує актуальність обраної теми.

Метою статті є аналіз сучасного стану виробництва соняшнику у Вінницькій області, обсягів реалізації, цінової політики щодо цієї культури в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Соняшник залишається одним із ліквідних і прибуткових продуктів на внутрішньому ринку, який повністю насичується за рахунок власного виробництва. Родючі ґрунти Вінниччини є придатними для вирощування со-

няшнику, а широкий спектр використання його приводить до поступового збільшення посівних площ цієї культури (табл. 1).

Аналіз табл. 1 та власні розрахунки показали, що середня урожайність соняшнику у Вінницькій області за період 1995–2013 років у середньому сягає 17,7 ц/га. За останні роки значно збільшився валовий збір насіння цієї культури, зросли площі посіву, що засвідчує високий рівень виробництва насіння соняшнику. У 2013 році площі порівняно з 1995 роком, з яких фактично зібрано соняшник зросли утричі, валовий збір – майже у 7 разів.

За даними статистичного управління, середня врожайність соняшнику по Вінницькій області у 1940 році сягала

Таблиця 1. Вирощування соняшнику у всіх категоріях господарств Вінницької області у 1995–2013 роках

Рік	Зібр. площа, тис. га	Урожайність, ц/га	Валовий збір, тис. ц
1995	53,1	13,0	693,0
2000	51,7	13,0	672,7
2005	78,7	11,0	866,1
2006	74,4	15,2	1132,9
2007	69,9	14,1	992,9
2008	109,9	18,3	2175,8
2009	106,6	20,9	2229,6
2010	163,3	16,8	2747,4
2011	147,9	19,5	2890,2
2012	157,5	22,0	3466,4
2013	156,6	30,4	5074,1
2013 рік у % до 1995 року	294,9	233,8	732,2

Джерело: статистичний збірник «Сільське господарство Вінниччини».

Урожайність соняшнику в розрізі районів Вінницької області, 2012 рік, ц/га

13,0 ц/га, у 1945 році – 3,1; у 1950 році – 7,7; у 1960 році – 10,7; у 1970 році – 13,7; у 1974 році – 14,2 ц/га [4]. Урожайність соняшнику у розрізі районів у 2012 році відображено на рисунку.

Дослідження показують, що урожайність соняшнику за останні роки значно підвищилася в господарствах Вінницької області. Якщо у середньому за 1995–2000 роки її рівень становив 9,3 ц/га, у 2004–2009 роках – 14,6 ц/га, то у 2010–2013 роках – 24 ц/га. Найвища урожайність соняшнику в 2012 році була у Літинському районі – 27,3 ц/га, Липовецькому – 27,2, Тульчинському – 26,9, Теплицькому – 24,4 ц/га. Слід зауважити, що саме в перші роки незалежності України показник врожайності значно знизився. Це спричинене недостатнім фінансуванням сільськогосподарських підприємств, процесами нестабільності в аграрному секторі. Високий попит на насіння соняшнику сприяв посіву цієї культури на певному етапі господарювання навіть у тих районах, де традиційно були відсутні посіви або досить незначні площі. Зокрема, це Хмельницький, Козятинський і Літинський райони.

Валовий збір соняшнику у Вінницькій області у 2013 році був найвищим за період незалежності України і становив 5074,1 тис. ц. Основним фактором, що вплинув на розмір валового збору, є зростання рівня врожайності. В 2012 році найвищі показники валового збору були у Бершадському

районі – 219,2 тис. ц, Тульчинському – 209,2 Теплицькому – 180,9 тис. ц, Жмеринського – 176,8 тис. ц. Тенденція зміни показника валового збору показує, що його рівень почав знижуватись з 1995 по 2000 рік, а потім до 2012 року спостерігається постійне зростання валового збору соняшнику в господарствах Вінницької області (табл. 2).

На внутрішній ринок соняшник надходить за традиційними каналами реалізації: переробним підприємствам, населенню через систему громадського харчування, включаючи продаж і видачу в рахунок оплати праці, комерційним структурам, через біржі та аукціони, а також зарубіжним країнам. За даними Головного управління статистики Вінницької області, реалізацію насіння соняшнику за бартерними угодами припинено з 2004 року, а продаж споживкооперації – з 2003 року.

Зменшується частка продажу соняшнику населенню, однак ще недостатньо поширена реалізація його на організованому ринку. Товаровиробники не мають можливості самостійно виходити з пропозицією на біржі та реалізовувати вироблену продукцію безпосередньо до зарубіжних країн. Це здійснюють комерційні структури (посередники), які скуповують й експортують значні обсяги насіння, або, переробивши його за давальницькою схемою, реалізують за межі країни шрот та олію (табл. 3).

На макроекономічному рівні економічні взаємовідносини у сфері виробництва, реалізації і переробки соняшнику ма-

Таблиця 2. Динаміка валового збору соняшнику по районах Вінницької області (сільськогосподарські підприємства, тис. ц), 1995–2012 роки

Район	Рік						
	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
Барський	1,5	1,1	13,7	32,4	129,0	94,1	167,2
Бершадський	76,3	102,5	104,8	232,5	203,7	181,7	219,2
Вінницький	0,1	1,3	7,7	18,8	56,3	40,6	89,5
Гайсинський	32,5	43,7	35,5	147,8	165,5	77,9	89,2
Жмеринський	3,4	0,8	0,2	42,2	26,9	65,4	176,8
Іллінецький	14,5	25,2	21,6	79,2	96,6	101,1	112,7
Калинівський	3,4	0,4	6,4	29,1	44,1	72,8	133,4
Козятинський	0,2	0,1	17,7	39,6	60,2	77,2	66,2
Крижопільський	37,8	32,0	11,6	39,9	49,4	50,6	57,8
Липовецький	12,6	11,6	15,1	117,1	99,9	123,9	162,8
Літинський	0,0	0,1	4,9	10,6	41,2	82,1	130,9
Мог.-Подільський	25,0	22,9	17,2	41,3	62,9	56,5	92,4
Мур.-Куриловецький	13,3	5,7	14,3	37,2	58,1	108,3	92,6
Немирівський	23,2	25,2	17,6	114,9	125,3	109,6	94,1
Оратівський	12,0	19,2	37,1	98,9	142,7	130,0	159,6
Піщанський	32,5	26,3	25,6	38,7	73,8	85,9	66,8
Погребищенський	2,8	1,2	13,7	32,4	164,9	139,2	137,9
Теплицький	49,1	65,9	48,4	167,6	118,4	154,0	180,9
Тиврівський	8,7	5,7	23,1	35,3	117,0	146,5	132,8
Томашпільський	49,4	25,7	33,9	81,1	86,3	81,8	101,4
Тростянецький	55,7	34,6	45,2	134,3	159,5	110,9	106,7
Тульчинський	25,8	24,3	34,6	106,9	132,7	100,6	209,2
Хмельницький	2,0	0,2	42,7	118,9	87,3	127,3	96,4
Чернівецький	28,8	20,0	18,0	63,4	96,9	68,8	72,3
Чечельницький	35,0	35,0	32,8	42,2	50,7	70,7	45,3
Шаргородський	36,3	33,4	41,8	97,2	81,1	132,8	162,7
Ямпільський	38,5	49,9	51,0	89,9	89,4	109,2	112,5
Всього по області	620,4	614,0	738,7	2089,4	2619,8	2699,5	3269,4

Таблиця 3. Динаміка обсягів реалізації соняшнику сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області за різними каналами

Рік	Продано всього, тис. т		В т.ч. по каналах реалізації									
			переробним підприємствам		населенню в рахунок оплати		пайовикам у рахунок орендної плати за землю		на ринку		експорт	
	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%
2006	70,89	100,0	45,65	64,39	0,89	1,26	0,72	1,02	6,89	9,7	16,74	23,61
2007	74,78	100,0	47,63	63,69	0,46	0,62	0,55	0,74	8,21	10,9	17,93	23,97
2008	108,76	100,0	85,58	78,69	0,44	0,40	1,11	1,02	8,54	7,85	13,09	12,04
2009	158,97	100,0	113,91	71,67	0,24	0,16	1,09	0,65	11,5	7,2	32,24	20,28
2010	190,24	100,0	123,75	65,10	0,12	0,62	1,01	0,01	14,61	7,7	50,75	26,67
2011	194,91	100,0	7,49	3,84	0,08	0,04	0,94	0,94	20,74	10,6	165,65	84,9
2012	269,02	100,0	10,6	3,94	0,03	0,01	1,13	0,42	28,64	10,7	228,61	84,9
2013	344,57	100,0	11,69	3,39	0,16	0,05	0,97	0,28	32,69	9,5	299,06	86,8

Джерело: форма 21-заг «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції».

ють регулюватись державою за прикладом активного державного впливу на розвиток аграрного сектору в країнах з ринковими відносинами для упередження диспропорцій у розвитку складових олієпродуктового підкомплексу. Варто звернути увагу на наповнення ринку вітчизняною продукцією відповідно до попиту та формування експортних ресурсів, на рівень забезпеченості виробничих потужностей якісною сільськогосподарською сировиною, на конкурентоспроможність підприємства та платоспроможність його працівників.

Згідно зі статистичними даними основними каналами реалізації соняшнику є продаж продукції за межі Вінницької області та власним переробним підприємствам. Частка реалізації соняшнику переробним підприємствам у 2013 році в порівнянні з 2010 знизилась у десять разів у зв'язку з реалізацією продукції за іншими каналами, зокрема за допомогою експортних операцій.

Пропозиція виробленого соняшнику у Вінницькій області значно перевищує попит на нього. Так, показник виробництва соняшнику на 1 особу в 1995 році в Україні становив 37 кг, у 2005 році – 51 кг, у 2010 році – 167 кг, у 2012 році – 213 кг. Надмірна пропозиція може призвести до непередбачуваного зниження цін при закупівлі виробленої продукції посередниками і переробними підприємствами. Тому державі доцільно проводити політику втручання як в обмеження посівів соняшнику, так і в установленні мінімальних цін при закупівлі готової продукції безпосередньо у виробників.

Слід зауважити, що Вінницький олієжиркомбінат, працюючи на повну потужність, за 24 години переробляє 900 т насіння соняшнику, що перевищує загальний обсяг виробництва

цієї культури по області. Тому перевищення пропозиції насіння соняшнику над попитом пояснюється тим, що його скуповують посередники безпосереднього у сільськогосподарського виробника, які неодноразово перепродають його в майбутньому за іншими каналами, отримуючи значну частину прибутку [4].

Соняшник відноситься до культур, які виносять найбільше поживних речовин з ґрунту та в значній мірі потребує вологи. Тому при вирощуванні цієї культури господарствами, щоб не нанести шкоди землі, слід правильно обирати попередників, структуру сівозміни, прийоми обробітку ґрунту, засоби захисту рослин.

Одним із ключових елементів ринкової економіки є ціни, ціноутворення, цінова політика. Ринок диктує умови виживання, тому правильно обрана цінова стратегія, грамотна тактика формування цін, економічно вивірені методи ціноутворення складають основу успішної діяльності будь-якого підприємства, незалежно від форм власності. В залежності від каналів реалізації ціни на насіння соняшнику дещо відрізняються.

Ціни на соняшник характеризуються сезонністю, як правило, на початку сезону на ринок соняшник надходить масово, продавці продають товар за низькими цінами. Наприкінці осені – початку зими вони досягають достатньо високого рівня та тримаються до кінця сезону. За останні роки спостерігається постійне зростання цін на сільськогосподарську продукцію, в тому числі на соняшник, при цьому їхній рівень залежить від багатьох факторів: рівня інфляції, попиту і пропозиції, каналу реалізації (табл. 4).

Господарства, що вирощують олійні культури, знаходяться в значній економічній залежності від переробних підприємств

Таблиця 4. Середні ціни реалізації соняшнику сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області, грн./т

Канал реалізації	Рік									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Середня ціна по області	926,2	909,5	1788,3	1146,0	1836,6	3039,5	3228,2	3572,9	2919,4	
Переробним підприємствам	938,4	905,8	2183,2	1820,9	1794,1	3207,3	3355,2	3655,7	3013,8	
Населенню в рахунок оплати	805,4	884,2	1573,9	1200,0	1330,6	1971,5	2684,1	2775,9	1843,2	
Пайовикам в рахунок оренд. плати за землю	1038,8	947,1	1319,2	1200,0	1699,4	2073,0	1914,8	2551,1	2647,4	
На ринку	922,9	897,1	1910,8	1174,3	1787,3	3154,6	3279,3	3325,3	2736,6	
Інші канали	930,1	911,0	1954,6	1092,6	1843,1	3030,0	3223,7	3605,3	2937,2	

Джерело: статистичний бюлетень ГУС у Вінницькій області «Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами області», 2013 рік.

щодо забезпечення їх кредитно-фінансовими ресурсами за прямими зв'язками та оцінки якості насіння (вологість, олійність), що є основою визначення реалізаційної ціни.

Аналіз табл. 4 показує, що у 2013 році середня ціна реалізації соняшнику по Вінницькій області знизилася порівняннi з попередньою на 18%, хоча з 2009 до 2012 року спостерігається стабільне підвищення цін.

Найбільше зростання цін спостерігалось у 2007 році в порівнянні з 2006 роком, або майже вдвічі. В 2008 році ціни на насіння соняшнику значно знизилися. Передумовою цього було зростання посівних площ, високий показник валового збору, що привело до збільшення пропозиції на ринку. Причиною різкого підвищення ціни у 2010 році були значні втрати врожаю через зягальні дощі у червні-липні, а потім надмірне підвищення температурного режиму в серпні.

За даними Українського клубу аграрного бізнесу, восени 2013 року відбулася затримка зі збиранням насіння соняшнику у зв'язку з негативними погодними умовами вересня, що призвело до практично повної неможливості реалізації експорту культури на початку МР і зменшення кількості насіння експортної якості. Закупівельні компанії нарікали на високу пропозицію насіння з підвищеними показниками вологості. Стримуючою причиною для експорту також виступила негативна цінова тенденція на міжнародному ринку соняшнику, викликана падінням цін на соняшникову олію услід за пальмовою.

Рівень цін коливається також при реалізації соняшнику за різними каналами. Особливо негативно на зниження цін та доходність впливає продаж його населенню в рахунок оплати та в рахунок орендної плати на землю і майнові паї. Так, при середній ціні 2919,4 грн./т у 2013 році соняшник реалізовували населенню за ціною 1843,2 грн./т, або нижчою на 35%.

Багато господарств мають труднощі з реалізацією і транспортуванням основної продукції, що потребує впровадження малих ліній по переробці сільськогосподарської сировини, адже олію виробляють як на великих підприємствах, так і без-

посередньо в господарствах. Слід відмітити, що важливим завданням є підбір висококваліфікованих спеціалістів і працівників, нестача яких може призвести до зниження виходу олії в підсобних цехах до 26–28%, тоді як на потужних оліежиркомбінатах цей показник досягає 36–39%. Доцільним є вдосконалення економічних зв'язків сільськогосподарських підприємств із переробними, що обмежило б ризики на шляху до реалізації продукції споживачам, а зусилля більшою мірою спрямовувалися б на інтенсивний розвиток виробництва соняшнику, поліпшення його якості та підвищення урожайності. Олійно-жирові підприємства мали б надійну сировинну базу відповідно до своїх потреб, зменшили б витрати на закупівлю сировини та її переробку в результаті скорочення проміжних ланок (посередників), налагодили б ритмічнішу роботу.

Висновки

Досліджено і проаналізовано стан виробництва і реалізації соняшнику в регіоні на прикладі Вінницької області.

Список використаних джерел

1. Бурка А. Ринок соняшнику: стан, тенденції, перспективи / А. Бурка // Аграрний тиждень. – 2008. – № 10–1. – С. 8–12.
2. Куць Т.В. Виробництво та переробка олійних культур в Україні / Т.В. Куць // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – № 141. – С. 156–161.
3. Макаренко В. Захмарні перспективи / В. Макаренко // Агроперспектива. – 2012. – С. 64–67.
4. Пітик О.В. Маркетингова стратегія в управлінні виробництвом насіння соняшнику: Монографія / О.В. Пітик, Б.Є. Грабовецький. – Вінниця: ВНТУ. – 2012. – 156 с.
5. Пшеничний О. Солнечный брат / О. Пшеничний // Агроперспектива. – 2013. – № 8. – С. 44–46.
6. Чехова І.В. Перспективи розвитку ринку основних олійних культур // І.В. Чехова, І.О. Кислицька, Т.З. Таранюк / Економіка АПК. – 2012. – № 6. – С. 43–48.

УДК 336.14:352

В.В. ЗУБРИЛІНА,
викладач, Європейський університет

Бюджетне фінансування делегованих та власних повноважень місцевих органів влади

У статті розглянуто сутність бюджетного фінансування, видатків місцевих бюджетів, визначено видатки на виконання делегованих та власних повноважень органів місцевого самоврядування, проблеми їхнього фінансування та шляхи удосконалення бюджетного фінансування видаткових повноважень місцевих органів влади.

Ключові слова: бюджетне фінансування, видатки бюджету, делеговані та власні видаткові повноваження.

В.В. ЗУБРИЛІНА,
преподаватель, Европейский университет

Бюджетное финансирование делегированных и собственных полномочий местных органов власти

В статье рассмотрена суть бюджетного финансирования, расходов местных бюджетов, определены расходы на выполнение делегированных и собственных полномочий органов местного самоуправления, проблемы их финансирования и пути совершенствования бюджетного финансирования расходных полномочий местных органов власти.

Ключевые слова: бюджетное финансирование, расходы бюджета, делегированные и собственные полномочия.

V.V. ZUBRILINA

Budget financing of the delegate and own powers of local authorities